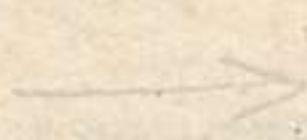


Quale pessima

non sicut ignorans felix est p

me vero sit

Inc. 63



mes rec. p. 168 in

Original  
manuscript  
written in  
Latin  
in the 16th century

*De ingenuis moribus: liberalibusq;  
studiis: et de liberis educandis: per  
clarissimum virum Petrum paulum  
Vergerium iustinopolitanum: ad  
Ubertinum de Carraria Incipit*



*Ranulfus senior avus tuus: cuius  
ut extant plurime res magnifice  
geste: ita & multa passim sapienter  
ab eo dicta memoratur: dicere ut  
accepimus Ubertine solebat: tria  
esse: i quibus bene consulere suis liberis paretes:  
ut facile possent: ita iure meritoq; tenerentur.  
Primum: uti honestis illos nominibus appellant.  
Nam est ut in re parui moneti: non parua iactu-  
ra in decoro nominis appellationem sortitum esse:  
in quo quidem solent errare plerumq; nonnulli:  
dum levitate quadam: aut ipsi nouorum nominum  
auctores haberi uolunt. aut si qua a suis maiori-  
bus acceperunt: tanq; getile patrimonium ad poste-  
ros certa fide transmittunt. Alterum: ut in egregiis  
urbibus eos statuant. nam amplitudo splendorq;  
patrie plurimum ualeat: cum ad opes & gloriam  
tum ad id quod tertio loco constituebatur ab illo  
etiam dicetur a nobis. Quamq; in hoc plerumq;  
eueniat quod Themistocles cum esset atheniensis*

*Captat boniuentia  
ab Ubertino: suo lai-  
dando maiores.*

*Opia sunt ex quibus  
q; filius a suo  
parete exhibe-  
dari non debet  
1. bonu nome  
2. egregia uob  
3. ars honesta*

*No. quantu ualeat  
splendor patrie.*

Nō refert: an quis  
sit ortus ab Urbe eque-  
ria aut ignobilis pos-  
teq; sit & tenerum  
amis bne Institutus

Hec sunt firmiores  
opes a pareatis fi-  
lis prestandas.

Autare sibi nomen &  
transfere domicilium  
omnium licet.

In adolescentia hec sunt  
obseruanda ac menti  
imprimenda. Fundamenta  
sunt boni mores

<sup>homini</sup>  
Seriphio cuidam in contētione respondit: dum  
ille non uirtute propria: sed patrie gloriosum  
factum eum contenderet: Neq; enim inquit is  
uel tu si atheniensis es: clarus extitisses: aut  
ego si Seriphius essem ignobilis. Tercium autē  
erat: uti bonis artibus eos erudirent: preclare  
omnia: ut in omni genere rerum prudētissimus  
sui temporis et erat, et habebat: sed postremū  
illud preter cetera commodissime. neq; ullaſ fir-  
miores opes: aut certiora presidia uite parare  
filiis genitores possunt: q; si eos exhibeat honestis  
artibus: & liberalibus disciplinis instructos:  
quibus rebus prediti: & obscura ſue gentis no-  
mina: & humiles patrias attollere: atq; illustra-  
re conſueuerunt. Nam & mutare ſibi nomē: dū  
id ſine fraude fiat: unicuiq; p. leges licet: et trāſ-  
ferre domiciliū nemo prohibet. Artibus uero bo-  
nis niſi q; ab adolescētia fuerit iſtitutus aut ſi  
peruersis iſfectuſ extiterit: non facile de ſe ſperet  
poſſe: aut has abiicere: aut continuo illas ſibi pa-  
rare. Iacienda ſunt igitur in hac etate: fundamē-  
ta bene uiuendi: & conformandus ad uirtutem  
animus: dum tener est: et facilis quamlibet im-  
preſſionem admittere: que ut nunc erit ita & in  
reliqua uita ſemper ſeruabitur; Verū cum om̄es  
homines deceat: parētes quidem in primis eſſe

Sep a te  
animi p  
qui q; h  
artibus h  
ni debet

Ad bona  
res & p  
ſtudia o  
p̄p̄sum fe

*sane et honeste*  
*entes modum*  
eos qui recte erudire suos liberos studeat: et fi-  
lios deinde tales: qui parentibus bonis digni  
uideri possint. precipue tamen qui ex *cello* lo-  
co sunt: quorum nichil neque dictū neque factū  
latere potest. Decēs est ita in *principalibus ar-*  
*titibus iſtuctos esse: ut & fortuna: & gradu dig-*  
*nitatis quam obtinent digni habeant. Equū est*  
. n. qui summa sibi omnia deberi uolunt: debere  
et eos summa omnia de se prestare. nec est ulla  
aut certior aut firmior aut stabilior regnandi  
ratio: q̄ si *ii.* qui regna obtinent: ab omnibus  
dignissimi omniū regno iudicentur; **Quāobrē**  
cum sis *Vbertine* primū quidē nomē sortitus:  
quod fuit in uestra familia diu celebre & ab eo  
nuper illustratū: qui retro sextus ex genere uestro  
tenuit. Deinde i hac uetusissima regia ur-  
be: que cunctarum bonaꝝ artiū studiis floret:  
et rerum omniū copia in hominū usum abundat:  
ex principum genere: atq̄ ipso patre principe  
natus. sub cuius dictu: et felix urbis status: et  
familie uestre clarū nomē excrescit i dies. mag-  
nopere letor: pro mea fide: tua tuorūq; in me  
beniuolentia: q; te video cum per parentis dili-  
gētiā: tum maxime tuo iudicio ad bonas artes  
& preclara studia omni nisu propensum ferri;

*ad eadē*  
*Quō filij debent in ipsa*  
*liba actua esse iſtucti.*

*Firmior & stabilior*  
*hec est regnandi ratio.*

*Urbis commendatio*  
*& etiā commendamne*  
*more. Ubertini.*

*Ab bonaꝝ ar-*  
*tes & pcelata*  
*ſtudia oī myn*  
*p̄p̄sum ferri.*

modis 10 dicitur penitentia  
nonne aliqui adoluimus  
et tu quia //

Et si. n. illa tria que diximus a parētibus maxie  
desiderari uideantur: in quorum profecto sin-  
gulis non sum qui negem eos posse plurimum:  
precipue tamē parētes nomina imponunt natif:  
casus nonnunq: electio dat homini patriā: Bo,  
nas autem artes aut ipsam uirtutē sibi ipsi unus  
quisq: comparat. **Q**ue quidē pre omnibus que  
possunt ab hominibus queri exoptanda est. Nā  
opel: gloria: uoluptates; fluxe res sunt. fructusq:  
uirtutum perstat integer: atq: immortalis ma  
net, Hoc igit̄ si te commoneā ut sedulo facias.  
tam et si libēter id presto: video tamen esse nō  
necessarium. **Q**uid enim possum aliud monere  
te ut facias: q̄ quod semper facis: aut quem tibi  
alium ad exemplum uirtutis commendare: q̄  
te ipsum: Cum enim ita ab ipsa natura: & animi  
et corporis dotibus constitutus uideare: ut oīa  
magna sperare de te liceat: tuq: adeo etiam ma  
iora oīa prestas: ut non modo spem: sed et uota  
quoq: hominum exsuperes. **Q**uid est quod ab  
hortatione mea promoueri possis: aut ceteroq:  
imitatione magis accendi. Tuo igit̄ nomine  
hoc opus suscep̄i: de liberalibus adolescētie stu-  
diis ac moribus: id est i quibus rebus exerceri  
ingenuos adolescentes: quidue cauere conuēiat;

Abbasino beniuolē  
cid captar. docez. p̄fū  
comēdado //

genū finē imponi doc  
er. cō supēri op̄mo  
m̄fādo //

adortus sum: ad te scribere. non quidē quo ipse  
te: sed ut per te ceteros id etatis commoneam:  
et cum quid agendū sit aliis prefinio: Tu quod  
per te facias in te recognoscas: Cū enim sit ho-  
mo ex aīa et corpore constitutus: magnū qddā  
a natura michi consequuti uidetur: quibus est  
datū: ut & corporis viribus & i genii ualerent:  
Nam cum plurimos videamus: quibus sine cul-  
pa euenit nascentibus: ut et i genio essent tardo.  
et corpe imbecilli: quantas gratias haberi naē  
conuenit: si secundū utraq; hec i tegri sumus &  
ualidi: ita. n. aut referetur digna nature gratia:  
si non neglexerimus eius munera: sed ea rectis  
studiis: bonisq; artibus excolere curauerimus.  
Principio igitur erit unicuiq; suum ingenium  
pre se spectandum. aut si minus per etatem no-  
bis p pendere id licebit: parentes: ceteriq; qb; bus  
cure erimus: an aduertere debebunt: & in quas  
res natura proni: aptiq; fuerimus: eo potissimū  
studia nostra conferri: et in eo totos uersari co-  
ueniet: maxime vero qui liberale ingenium a  
natura consecuti sunt: sinendi non sunt: aut ierti-  
ccio corpore: aut illiberalibus i plicari negotiis  
Omnino aut liberalis ingenii primū argumētū  
est studio laudis delectari. et excitari: icendiq;

Sigla ostendit bene dolis & adiuva dīpositi  
lendit pīo rīmū Pīmū

rectitudine excedere vultus

Incipit nācēdū q; bī  
in suo pīmō pālus co  
vōcione tēpī & pāmō  
p corpore & spēdācōpī  
graties quid tōmēy  
at cogabōq; lī

Qualitate dīpītis sō  
referendū stēdit dōc  
tōpī

hic finit pīomū &  
tractatq; magis

19<sup>o</sup> amore glorie: unde nascitur generosa inuidia.  
et sine odio: de laude: pbitateq; contetio proximorum uero; parere libenter maioribus: nec esse  
bene monentibus contumaces. Nam et equi me  
liores ad pugnā habētur: qui faciles sunt manu  
regi: et ad tubarum clangorem arrestis auribus  
exultant: ita iuuenes: qui bene audiunt monito  
ribus: et laudati excitantur ad bonum: spemq;  
uberis frugis ferre pre se uidentur. Cum enim  
bonū uirtutis honestatisq; faciē inexperti rerū  
racione complecti non possunt: que si posset o-  
culis uideri: mirabiles ad sapientiam ut inquit  
Plato: & Cicero meminit de se amores excita-  
ret. Proximum uero ab hoc gradu: ut glorie:  
laudisq; studio ad optia conari uelint. Amplius  
autem: et qui sunt in actionibus prompti: fugi-  
entes ocium: amantq; aliquid recte agere; bene  
a natura dispositi uidentur. Nam ut in eiusdē  
generis similitudinibus uersemur: quēadmodū  
equi cursores meliores habent: qui dato signo:  
protinus exiliuut: nec calcarium stimulos: aut  
flagellorum plagas: morati subsistunt. ita ado-  
lescentes: qui constitutis horis: ad solita studia:  
intermissaq; paulisper exercitia alacres sine mo-  
nitione redeunt: preclare constituti ad uirtutis

*indigent  
in libet ap*

*Audio ch  
datiuo*

opera habendi sunt. Sed et si comminationes et uerbera metuant: magis si dedecus & ignomi-  
niā: unde nascit̄ uerecundia: que est in ea etate  
signum optimū. Bene igitur habet: si et obiurga-  
ti erubescant: et castigati fiant meliores: suosq;  
preceptores ament. Nam et disciplinam amari  
indicio est; nec minor ad omnē probitatem ha-  
benda de his spes est: qui sunt natura benigni:  
ac facile placabiles. Est enim in aīo simile quid-  
dām: quod et in corporibus. Nam ut in his sig-  
nificatio est bone natē: nullo cibo abhorreto  
machum: sed quidqd īgeritur facile admittere:  
et in alimentū conflare membrorum: ita et ne-  
minem odisse: aut aspernari. sed quidqd dicat:  
fiat ue: in meliorem partem habere omnia. bene  
ab ipsa natura constituti animi est. At multa  
sumi in hunc modū a maioribus argumēta pos-  
sunt; quod uero ad corporis habitudinē attinet  
molles carne: aptos esse mēte Aristotiles scrip-  
sit. De reliqs consulendi erunt: q per phisonomi-  
am dep̄bēdi posse uniuscuiusq; natuosalq; mores  
profitentur. quam nos rationem totā hic relin-  
quamus. Dignosc̄ autem plerumq; ut diximus  
ex indole potest adolescentibus nobis: qles uiri  
futuri sumus. Nam ut ab inicio quidem etatis

*ab hoc eccl. usq; in ecclesia*

profert in quibusdam. Nam probitatis future  
signa ueluti flosculos: unde bone indolis dici-  
mus: qui effigie ipsa oris. et gestu: ceterisq;  
actibus spem de se bonā polliceri uidētur. Qui-  
bus ut turpe est: expectationē hominum fallere  
ita laudī hiis datur qui sine ulla significatione  
probi tamē euaserunt. imitati pomorū quoddā  
genus: que sub turpi et aspero cortice suauem  
afferuant saporem. Hinc bene precipiebatur a  
Socrate: ut adolescentes in speculo suā imaginē  
crebro contēplarent̄: ea scilicet ratione: quibus  
inesset speciei dignitas: uiciis illam non demon-  
strarēt: Qui uero deformiori specie uiderent̄:  
formosos se ex uirtutibus reddere curarēt; ma-  
gis id autem consequi fortasse poterunt: si non  
tam suā speciem q; alienos probatī homīs mores  
et uiuum speculum intuebuntur. Nam et si. P:  
Scipio et. Q: Fabius. quod omnibus fere gene-  
rosis mentibus usu euenit illustrium uirorū con-  
templandis imaginibus excitari magnopere di-  
cebāt. que res Iulium quoq; cesarē: uia magni  
Alexandri imagine: ad summam rerū accendit:  
quid consentaneū est euenire: cum ipsam uiuā  
effigiem et adhuc spirans exemplū intueri licet;  
Quamq; imagines fortasse maiorum nagi ad

M  
ore  
mī  
di.  
mali  
navigat

emulationem glorie animos excitant. Preterea  
 q[uod] hominis presentia minuere plerumq[ue] gloriā  
 solet. et uiuentes comitari consueuit inuidia ad  
 exemplum certe uirtutis: ac morum: et ad omnē  
 doctrinā. ut uiua uox: ita et uiui homīs mores  
 plus ualent; Debet igitur studiosus adolescens:  
 quē uirtutis uereq[ue] glorie desiderium concitat:  
 unum aliquē pluresue: quos uideatur diligere  
 probatissimos viros: quorū uitā ac mores quā-  
 tum per etatem licebit imiteſ. Illis aut̄ ceterisq[ue]  
 natu maioribus: cum omni tempore habenda sit  
 grauitatis: modestieq[ue] ratio: tum uero maxime  
 coram iunioribus custodienda est. Juuenum. n.  
 etas prona est ad peccandum. ac nisi maiorum  
 exēplis: auctoritateq[ue] contineatur: facile semp  
 in deteriora prolabitur. Et quoniam insunt eis  
 ex etate mores: quod et reliquias quoq[ue] etatibus  
 accidit: ex eis qui boni sunt: usu p[re]ceptisq[ue] con-  
 firmandi sunt: et adiuuandi. qui uero mali et il-  
 laudabiles: corrigendi: quorum quidā naturam  
 sequuntur tantū. quidam uero experientie de-  
 fectum. alii uero utrumq[ue]. Sunt. n. natura largi-  
 ac liberales: propterea q[uod] non sunt experti indi-  
 gentias: neq[ue] opes eis labore p[ro]prio quesite sunt  
 Non enim solet fieri: ut temere discipet: qui cū

*Preceptu hoc ab bonis  
mores or antiquos  
pertinet*

*Post abitudine natu-  
alem nuc mox prece-  
pta exequit.*

*Primum ddulescen-  
tium mos.*

labore congregauit, simul et q̄ superabundat ī  
eis calor ac sanguis: non modo in nutrimentum  
corporis: sed et augmentū etiam: quod contra  
fit in senibus: contraria id efficiēte ratione. Quē  
igitur speremus futurum senem: qui sit in ado-  
lescētia tenax atq; auarus: non quidem quo per-  
mittende sint eis largitiones: quas exercere cum  
discretione munera: personarum: meritorūq;  
nesciunt: sed corrupte nature: atq; illiberalis in-  
genii sit iudicium. Hui igit̄ ad questuosas artes  
faciunt: aut manuale opus: aut negociationem: &  
ad curam rei familiaris precipue: qui et si nobi  
liores quādoq; fuerint artes affecuti: illas tamē  
ut cetera ad ignobilē questū redigunt. que qdē  
res est ab iōnūis mentibus prorsus aliena. De-  
inde sunt bone spei: multaq; ac magna sibi facile  
promittunt: ac pre ceteris longeuam étatem: ut  
quibus exuberat naturalis calor: tanq; ad omne  
tempus sufficiatur: ac propter hę magnanimit̄  
sunt: et alti cordis: quoniam ea est uis calidi: ut  
sursum ferat: et iuxta Flaccu suis monitoribus  
asperi et contumeliosi: aliis seipsoſ efferentes;  
appetunt enim excedere: propter quod uolētes  
uideri multa nosse: faciles sunt operta revelare:  
et seipsoſ lactantes: plerumq; mendaces inueni-  
t̄ bude sic: ut si in erogantes!

*Exponit doctor oīne  
di alios mores addo  
et q̄ib; inveniunt ad  
innges /*

*līngū dōctor al jō  
mōdes māt̄ ad oīla  
cēq̄ib; conuenientēs*

190

7

190

xix

untur. Simul et quia inexperti sunt: existimantes  
vera dicere: in pluribus falluntur. Ab hac autem  
mentiendi uanitate deterredi sunt; maxime pri-  
mum: quod assueti in iuuentute mentiri; more huc  
uiri seruant: quo nichil est turpius. Deinde: quod  
prope nichil eque maiores offendat: quod in mediatis  
adolescentiis: qui studeant pridie nati senes fal-  
laciis circumuenire. Proderit autem et si admone-  
antur parum loqui: et raro nisi iussos dicere. In  
multo namque sermone est aliquid semper quod  
reprehendi possit, quod si in altro peccandum est:  
multo sane tutius est. tacere quam loqui. Nam qui  
intempestive tacet: hoc unum peccat: quod taceat.  
loquendo autem in multis errare contingit, Proui-  
dendum est etiam: ne fedis atque in honestis ser-  
monibus assuefcatur. Nam ut est a greco poeta dictum  
et ab apostolo Paulo repetitum. Corruerpunt  
bonos mores colloquia mala, Secundum autem supe-  
riorem rationem: quoniam sunt excellentes cupidi  
sunt et uerecundi: quoniam in honorari metuunt:  
et castigationis parentum: magistrorum ex recetti  
meminerunt. simul et quoniam inexperti sunt:  
facile se posse refelli arbitrantur. Sunt item cre-  
duli nimis: ex defectu namque experientie rerum:  
uera credunt esse quecumque audiunt: atque etiam

Anedicta regimedes  
adolecentes et uerba paucis

191  
alia adnigit deo gaudi  
accensib[us] conuenit

de facili opiniones mutant: quoniam sunt eorum  
humores in motu propter augmentum corporis:  
et abundat calor: qui maxime ad motiones facit.  
Anima uero complexionem sequitur corporis:  
ideo ut facile carentes concupiscunt: passiones  
uero suas maxime consequuntur. & omnia faciunt  
ualde: quoniam concupiscentias habent acutas:  
quas calor incitat. neq; uiget ratione et prudē-  
tia: que illas moderari possint. Ego uero iuxta  
Terentianum Sosiam non iuriā id arbitror ap-  
prime in uita esse utile: ut comode fiant omnia:  
ac nequid nimis. Sunt quoq; misertui nec ma-  
ligni moris: quoniam ab generatione proximi  
sunt benignum habētes sanguinem: ceterosq; ex  
se existimant: q; pauca communiserunt. Quāobrē  
eos credunt iniuste pati, maxime uero gaudent  
amiciciis: et soliditates amāt: quas pleriq; eadē  
die et ineūt et dirimunt. Iuxta igit̄ has animad-  
uersiones: erit adhibenda doctrina: et boni qdē  
mores addiscendi: mali uero aut minuendi: aut  
prorsus eradicandi erunt; et de cura quidem  
iuuenum: cum plurimum domestice discipline  
permissum sit: nonnulla tamen solent legibus  
diffiniri: debent autem ut fere dixerim omnia.  
Hā et publice interest iuuentutē in ciuitatibus

moratam esse: et si fuerint adolescentes recte in  
stituti: erit id quidem utile ciuitatibus: et ipsi  
bonum maxime ut specialius dicamus: ab hiis  
peccatis prohibendi sunt: in que natura ab ipsa  
estate deducuntur. habent enim etates sua quedā  
uiicia. Adolescentia libidinibus extuat. Etas me-  
dia ambitione iactat. Senectus cupiditate: au-  
ticiaq; consumit. non quo omnis ita habet: sed  
q; in hec uiicia ex estate prouiores sunt homines.  
**C**ur adum est igitur: ut iuuenes q; maxime diu  
integriq; seruentur. in matura namq; uenus et  
animi et corporis uires eneruant. q; non erit: si  
a choreis: ceterisq; huiusmodi ludis: et idem ab  
omni muliebri frequentia arceantur. Aut si de  
hiis rebus nichil loquantur: aut audiant: nam cū  
ipsi per se etatis feruore rapiant: nulla erit spes  
reliqua: si malignus quoq; consilio comes acces-  
serit: precipue uero si nunq; erunt ipsi ociosi: sed  
semper in aliquo honesto mebrorum aut animi  
labore detineantur. Ociūm enīm ad libidinem:  
& ad omnem ītemperantiā pronos efficit. Itaq;  
adolescentes nimia sospitate laborantes: multo  
conueniet labore sahari. Nec uero hiis ocium  
tantum: sed et solitudo quoq; uehementer est in  
imica: que infirmū aim assidua taliū cogitatōe

rerum demulcet. nec alio diuerti sinit. Ut enim  
qui desperatione tenentur; solitudini minime  
crededi sunt: ita et quibus uoluptate deuinctus  
est animus. Itaque et ab omni feditate: ac nepha-  
ria turpitudine et phibendi sunt: et magnopere  
cul todiedi, nec nisi hiis committendi: quoque mores  
et uita oīs perfecta sit: quorūq; non iā exemplo  
peccēt: sed auctoritate deterreant. Quē admodū  
n. teneris arborū uirgulīs stipites alligātur: ne  
aut propria mole: aut uiuilla uentorum deflecti  
possint: ita et iuuenibus adhibenda sunt comites:  
quorū monitis discant: et conscientia retrahant:  
et imitatione proficiant. Continendi sunt pre-  
terea: etiāne in aliis que sunt circa uitā immo-  
deratores fiāt. Nam superfluus cibus et potus:  
et somni abundantiores ex consuetudine magis  
sunt. non quo uariis habitudinibus corporum  
plus: minusue deberi ex his rebus negem: sed in  
omnibus hominibus natura paucis adiumentis  
contenta sit: si necessitatem spectamus: si uolup-  
tatem: nichil possit illi uideri satis. A uino uero  
in ea estate maxime sunt arcendi: cuius nimius  
usus et ualitudini bone inimicus est: et recte ra-  
tionis usum magnopere perturbat. Qua in re,  
nequaq; michi uidet īprobāda Lacedemoniorū

9

ratio: qui ebrios exhiberi in coniuuiis suis curabant: non quidem ut eorum insulsi sermonibus aut fedis actibus delectarentur: nam in humana uoluptas est damno hominis et uitio delectari hominem: sed ut adolescentibus suis exemplo ostenderent: q̄ etiam turpe temulentum uideret. Sunt igitur (ut ab animis teneris assuecant) ita potandi pueri: ut illis aqua magis temperetur: q̄ limphetur uinū: et tam sobrie qđem et raro: ut magis ad emolliendū cibum: q̄ ad minuendā sicutim potus datus uideatur. Nec enī decet: q̄ non modo ad uirtutem: sed bonam quoq; ualitudinem pertinet: uentre cibū potuisse metiri: aut hibernis noctibus somnos equare: aut uoluptatibus modum satietatemq; prefinire: sed ratione moderari omnia: et ita assuefieri: ut iuueniles impetus refrenare possunt: arbitrariorū non omne quod per potentiam uel occasionem facere liceat: decere ut faciamus. Ante oīa uero decet bene institutum adolescentem rei diuine curā respectumq; non negligere: eaq; opinione imbui ab ieuente etate. Nam quid erit illi inter homines sanctum: cui diuinitas despecta sit: nec uero usq; ad aniles decet superstitiones prouehibi: q̄ i ea etate damnari plurimū solet: & irrisioni.

*Nobis* dolorēs debet corrigi  
patere: sed ad certū modū. quamq; quis modus  
in ea re adhiberi potest; precipue uero quod in  
omni etate abhomīabile est non execrare diui-  
na: neq; sacra nomīa irrisiōi habere: nec sponte  
facile iurare. Nā qui temere iurant: crebro de-  
ierare consueuerūt: proxime autem senioribus  
ac maioribus natu plurimū reuerentie adhiberi  
conuenit: eosq; prope parentū loco existimare  
in quo erat romana iuuentus uetus more pre-  
clare instituta: q; senatores quos patres appella-  
bant, qua die habebatur senatus; deducebant in  
curiā ibiq; assidue p̄foribus aderāt. dimissioq;  
senatu reducebat frequētes domum. que nimi-  
rumq; erant constantie: patientieq; in prouectu-  
ori etate prestande. Qui uero iuuenes libenter  
senibus hereant: nec uero ab hiis facile discedit:  
a quibus p̄ficere possunt: non hii temere uident  
uelle etatem uirtute pruenire: instituendi sunt.  
Preterea: quo pacto deceat admittere ueniētes:  
quo abeuntes dimittere: ut oporteat uerecunde  
salutare maiores: minores humaniter colligere:  
amicos beniuolosq; familiariter conuenire. que  
cum omnibus apte sedeant: tum uero in princi-  
pibus: et eorum liberis speciosa uidentur: et no-  
tantur in hiis maxime: in quorū moribus atq;  
*p̄miser*  
*p̄ principis filiis ex p̄missione in corpore*

gravis. et levigatus. de  
 uita omni facilitas quidem amari solet. grauitas  
 uero laudari; utrobius tamen uerendum est: neuel  
 hec in agrestem seueritatem: aut illa insuritem  
 leuitatem exeat; Hec omnia itaq; consequi po-  
 terunt: si se facile quisq; argui: moneriq; patiat.  
 que ratio i omni etate: et causa atq; conditione  
 salutaris est. Nā ut obiecto speculo faciei nos-  
 tre medas cognoscimus: ita et castigatibus ami-  
 cis errores perpendimus animi: qui proximus  
 est ad emendationem locus. hii autem facillime  
 deceptioni patent: q nichil audire possunt quod  
 contristet. Imbecillis est enī stomachi ferre non  
 posse nisi delicata; Decet itaq; et maledicentes  
 pati posse: et obiurgantes audire. Nam qui se  
 non patitur presentem argui: non facile solet cū  
 est absens defendi; Verum eos maxime: qui sub-  
 limiori sunt fortuna et i quorū manibus urbiū  
 populorumq; uis est; decet non modo facile: sed  
 etiam libenter bene monentes audire: quanto &  
 ipsi per multam licentiā proniores sunt ad pec-  
 candum: et eorum peccata obesse pluribus solet;  
 et eo quidem magis curandum: q pauci sunt: q  
 dicere eis quod uerum dicensq; sit audeant: pau-  
 ciores: qui uelint audire. Nam qui uerum uult  
 audire facile inuenit: a quo audiat. itaq; mirum  
 adolecentes facile  
 adolescentes facile ad  
 vi etiam adolescentes ope  
 diu paulus!  
 potest offendit doce debet  
 et obediens pugnare mo-  
 rituris/  
 Ex ydibus & infest doctor  
 monologij

uideri potest: si sit quispiam bonus aut sapiens  
in presenti statu: ac magnis fortunis natus: nec  
aduersum casum unq; expertus: et si quis sit hu-  
iusmodi: hunc pro quodam quasi terreno deo  
amandū colendumq; existimō, quippe cū inter-  
affluentiam rerum: ad omnes uoluptates suppe-  
tentium: & facultatem assequendi quecunq; cu-  
pierint: et adulatorum ingentem copiā: q; solent  
ex stultis insanos facere: uix recto iudicio ac ra-  
tioni uacat uspiam locus; id Plato pulchre senti-  
ebat: et comode paucis uerbis significauit. quē  
nos locum hunc ad uerbum ex gorgia transferra-  
mus. **D**ificile est enī inquit et plurimum laude  
dignum. in magna peccādi licentia iuste uixisse,  
sed nimia quoq; parentum indulgentia emollire  
atq; eneruare adolescentes consueuit. quod ple-  
rumq; manifestum est: qui sub uiduis matribus  
per delicias sunt enutriti. Placet igitur que est  
apud quasdā gentes consuetudo: ut liberos suos  
aut extra ciuitatē aut apud cognatos suos ami-  
cosue educari uelint. quos et si pleruimq; indul-  
gentiores inuenerint: hoc ipm tamē: q; in aliena  
domo se uincere intelligunt: solutiōe illis licen-  
tiam adimit: et melioribus studiis que liberalia  
dicuntur intentiores reddit. de qbus tempus est

71

iam nos dicere. Liberalia igitur studia uocamus  
que libero homine digna: ea sunt quibus uirtus  
et sapiētia aut exercetur: aut queritur. quibusq;  
corpus: aut animus ad optima queq; disponit.  
unde honor et gloria homībus queri solet: que  
sunt sapienti prima post uirtutem pposita pre-  
mia; Nam ut illiberalibus ingeniis lucrū et uo-  
luptas pro fine statuitur. ita ingenuis uirtus et  
gloria. Oportet igitur a prima infātia hiis in-  
tendere: et ad sapientiam omni studio conari.  
Nam si nulla est priuatarum artium: et earum  
que minus acuminis exigunt: quam excellenter  
quis assequi possit: nisi ab teneris annis illi incu-  
buerit. Quid de sapientia iudicabimus: que tam  
multis magnisq; rebus constat: et in qua arte to-  
tius uite precepta rationesq; continentur. Non  
enim erimus profecto: quoniam sapientes et  
haberi: et esse uolumus. Non erimus inquam in  
senectute sapientes: nisi iuuenes primum bene  
sapere ceperimus: nec uero sūcipiēdū est: quod  
Omnibus pene uulgo est usurpatū: ut existime-  
mus eos: qui supra etatem recte sapiat; maiores  
factos desipere aliquando solere. Quamq; et hoc  
quibusdā non abhorreāt a phisica ratione: qbus  
cum in puberibus sensus uigeant: crescente post

modum etate marcescunt; quo in genere recte  
est senex quidā ab adolescentē confutatus obscu-  
rum est. n. utriusq; nomen) cum. n. preter etatē  
prudēs probusq; haberetur: seniq; ad miraculū  
illi ostenderēt erit igit̄ in senectute de mens: qui  
sit in adolescentia tam sapiens, et ita quidē uoce  
sublata: ut adolescens audiret; ille uero innati a-  
cuminiis non oblitus: atq; in eum protinus con-  
uersus. Tu ergo inquit preclare: in adolescentia  
sapiens extitisti: suisq; illū ut aiunt harmis confo-  
dit. Et est qđem ex natura in plerisq; iuuenibus  
tanta ingenii celebritas ad intelligendum: & ad  
inuestigandum tantū acumen: ut uel sine multa  
doctrina: de rebus maximis loqui possint: sentē-  
tiasq; dicere grauissimas: quorum ingenita uis  
si eruditio corroboretur: iuueturq; disciplina:  
summos uiros ea res parere solet: ut igit̄ hī  
diligenter curandī sunt: ita non negligendī: qui  
mediocri ualent ingenio quinimo uel hoc poti-  
us iuuandi: q; sit in eis uis nature defectior. Om-  
nis tamen a pueritia studiis laboribusq; man-  
cipandi: dum faciles animi iuuenum: dum mo-  
bilis etas: ut est Maronis uersus. at eo magis  
insistendum nisi fortasse turpius est aliquando  
discere: q; nescire: quod contra iudicauit. Cato  
quo etas illa eru-  
ditioni aptiore  
q; cetero; quamq; omni etate discendum est

12

Socrys ante p[re]dicta Co  
n[on] in mar doctor s. & o[ste]r  
vase dicitur

ille portie familie princeps: qui litteras grecas  
prope senex ~~certe~~ didicit: nec credidit seni tur-  
pe discere: quod esset homini scire pulchrū So-  
crates etiā tantus philosophus iam etate puecta  
fidibus operam dedit: digitosq[ue] suos magistro  
infotunandos commisit. cum nostros interea  
iuuenes pudcat sub magistro esse: qui tamē iu-  
dicio p[ro]prio minie committendi sunt: sed uariis  
artibus ad bona rectaq[ue] studia sunt inducendi.

Nā alii quidem laude: et per spem honoris: alii  
munusculis blandiciisq[ue] allisciendi: minis alii fla-  
grisq[ue] cogendi erunt: atq[ue] hec qdem oīa ita rite  
pensanda: rationeq[ue] moderanda erunt: ut in eo-  
dem ingenio uicissim hiis artibus preceptores  
utantur. et cauendū: ut neq[ue] nimium illis faciles:  
neq[ue] nimium feueri sint. Nā sicut nimia licetia  
bonā indolem soluit: ita grauis et assidua casti-  
gatio ingenii uim eneruat: natureq[ue] igniculos  
in pueris extinguit: qui dum timet oīa audere  
nichil possunt. fitq[ue]: ut pene semper errent: dum  
in singulis rebus errare se timent: maxie uero in  
qbus superabudat nigra colera laxius continēdi-  
lunt: eosq[ue] plurimi suo arbitrio p[er]mitti conueiet:  
& libertati uocisq[ue] oblectari. i quo genere com-  
plexionis non oīs quod Aristotiles uoluit: sed

To grecas iā arte  
senex

Ifi placeat deo p[ro]p  
mollie direxere  
pigeat & vix  
dum ablactatoſ

Moderatione p[ro]duſt ad  
modum offedit q[uod] u  
eg.

gigatola cetero p[ro]p[ri]o  
debet esse facile magis q[uod] e[st]  
sed in dator[um] i[n]stanciæ

Etatis f. ad dicitur Heges.  
Imperio in rapore doctoꝝ q̄ibꝫ ap̄ etat̄s ludoꝫ plurimi certe ingeniosor̄s sunt; Verū euenit: ut  
pleriq; ingenio liberali prediti dū recta studia  
sequi contendunt: aut in anu iniecta reuocantur:  
aut quibusdam oppositis quasi repagulis ī ipso  
cursu subsistere coguntur: aut alio diuertūtur.  
**P**lurimis. n. angustia rei familiaris ī pedimento  
fuit: que liberum aīm et ad mores natū questui  
coegit ī seruire: tā et si per extremas difficultates  
generosa naſa solet in altū emergere: et magis  
p̄fusa rerum copia: q̄ summa inopia bonis inge-  
niis nocere consuevit: cū de hiis non sine indig-  
natione dici soleat. **Q** q̄ magnus hic erat futurus  
uir. si i minoribus esset fortunis natus; quibusda  
uero parentū imperium: et ab infantia suscepta  
confuetudo obſtitit. **N**ā et q̄ minoribus nobis  
consuetū est. facile id maiores facti seq̄ solemus:  
et pueri libenter parentū studiis quibus innati  
atq; innutriti sunt) dari se patiuntur; Sed et id  
quod est in ciuitatibus plurimū consuetū  
**S**equitur. tanq̄ sit optimū factū: q̄ et ceteri pbant et  
faciunt ergo diffīcillima oīm est ea deliberatio  
nam aut libera non est. aut ad eā non niſi falsis  
opinionibus ibuti ex mala consuetudine: et ho-  
minū peruerso sermone uenimus. Datū est tamē  
qbusdā munere dei singulari: ut ipſi per ſe rectā  
ſtimenſibꝫ i. dñe f. 100v f. 101r

uiam sine ullo duce et inire et tenere potuerit.

Paucis illis quidem et quos equis ut ait poeta

Iupiter amauit aut etiam genuit ut fabulis quoq;

etiam aliqd demus qlem in primis Hercule acce,

pimus et quod greci tradut et latini eos memi,

nerut. Hic n. cū duas cerneret uias unā uirtutis

alterā uoluptatis forte id etatis quādo de tota

uita deliberatio sumēda ē; in solitudinē recessit:

ibiq; multū ac diu secum cogitans ut est ea etas

ibecilli iudicio consilioq; uirtutem tādē rejecta

uoluptate complexus ē. Vnde si per multos ac

graues labores opinione homī iter in celum sibi

extruxit ita igitur ille nobiscum aut bene aget:

si preceptis manuq; deducimur ut probi simus.

aut si ui effet necessitateq; ad id cogamur. Est

enim felix necessitas que cogit ad bonū quanq;

et tibi Vbertine video i partem contigisse. Cū

n. sint ex studiis atq; artibus homīm precipue

que et ad excolendā uirtutem et ad parandam

gloriā maxie sunt affines: armorum scilicet et

irarum disciplina: siceretq; tibi per parentis in-

dulgetiam solam militarem que uestre familie

proprije peculiaris est psequi: tu utramq; ita es

et industria et studio tenaciter complexus: ut

(equalibus tuis longo interuallo post habitis) cū



majoribus quoq; certare i utroq; laudis genere  
possis probe igitur facis; qui et militare disci-  
plinā: in qua tui maiores excelluerūt: ad ueterē  
hanc domesticā gloriā: nouam etiā litterarū  
laudem adiicere temptasti; neq;. n. eos imitari  
*Opine filios bonorum  
doctos quod studia abo*  
studes est aut horum nostris temporibus turba  
ingens: qui sibi opinionē doctrine ut dedecus  
abhorrent: haud Licinii quondam imperatoris  
sentētiā probans: qui litteras uirus ac pestem  
publicam appellabat. multō magis: quod ille ait.  
beatas fore respūlicas: si uel studiosi eas sapiē-  
tie regerent: uel earū rectores sapientie studere  
contigisset; Et quidem quod uerum est: Irārum  
disciplie neq; dementiā adimunt: neq; maligni-  
tatem: quin magis ut eos qui ad uirtutem et sa-  
piētiā natī sunt: magnope adiuuat: ita persepe  
sunt aut indicia stulticie detegende: aut instru-  
menta perniciosioris iniurie; Nam et Claudiū  
ne a romāis principib; discedamus: sane doctū  
accepimus: et Neronem eius priuignum: atq;  
in principatu successorem: eruditum in primis  
fuisse constat. Quorum primus insignis uecor-  
die fuit: alter crudelitate: atq; omnibus flagiti-  
is contaminatus. qui tamen sub obtentu clemē-  
tie dixit: aliquando optare se litteras nescisse:

quod et optandū sibi pfecto fuerat. si modo non  
 alia ratione: q̄ irārum ignarus esse clemēs potu-  
 isset; Sed opinor eū si et irās quoq; que male se  
 habebāt eiicere sibi licuisset: tā mature ac libēter  
 facturū fuisse. q̄ illā simulatā ad tempus exui: ne  
 cui uirtutū aut bonarum artium reliquias in se  
 locus esset; **Contra uero Iacobus de Carraria p-**  
 auus tuus et prudens vir et princeps magnani-  
 mus: ipse quidē non magnopere doctus: mirum  
 tamen īmodū doctos coluit. ut id unum fortu-  
 ne sue defuisse iudicaret. q̄ non esset q̄tum mo-  
 destum hominem optare liceat eruditus. Et in  
 senectute qdēm optare licet. consequi uero non  
 facile: nisi ab inicio etatis studio laboreq; nobis  
 doctrinam parauerimus. Paranda sunt igitur in  
 iuuentute solatia: que honestā senectutē possunt  
 oblectare. Nā quē sunt iuuentuti laboriosa stu-  
 dia: ea erunt iocunda ocia senectuti. et sunt in  
 hac re magna presidia: siue contra languidum  
 corporē remedia querimus: siue sollicitis occu-  
 pationibus solatium. Nam cum duo sint genera  
 liberalis uite: unum quod totum in otio ac spe-  
 culatione est: alteru quod in actione negocioq;  
 consistit. In priore quidem q̄ sit necessaria con-  
 dicio ususq; irārum nemine in existimādum est  
 siue q̄ pro planis

documentū scilicet pālo  
de locis adquādū

19<sup>o</sup>  
duos modos bīne di pānt  
doce fr̄ geniū & om̄ij  
q̄ coniunctas

actare

latere. In posteriore uero q̄ sit utile. facile hinc  
dignosci potest. Nam qui ad res gerendas aim  
applicat. omittit q̄tum et preceptis illorum qui  
scripserunt. et eorū exemplis de quibus scribit  
idiores fieri possunt. sed siue remp. adminis-  
trent. siue foris in bello. aut domi in suis amico-  
rūq̄ negociis uerlentur. non habet fatigati qua-

alia in re iocundius acquiescere ualeant; cū etiā  
incidat tempora et hore: in qbus ab huiusmodi  
rebus uacare nécessē est. Nā et a rep. lepe iuiti  
prohibemur. et non semper gerunt bella. et sin-  
guli dies noctesq; aliqd habent. quo domi con-  
tineri. et esse seorsum oportet. In hoc igitē tēpuse  
cū nil nobis per otium agere foris licebit; lectio  
libriq; succurrent: nisi prorsus somno indulgere.  
aut inertī otio tabelcere uolemus. aut more īmi-  
tari Domiciāi principis q̄ singulis diebus certis  
horis secretus ab homībus stilo ferreo muscas  
insectabatur. Fuit hic quidein Vespaſiani filius.  
Titū uero minor natu frater: utriq; pfecto Ion-  
ge īpar: imo uero tanto oīm deterrimus: q̄to  
Titus probissimus est oīm habitus: que historie  
delicias humāi generis appellauere. Itaq; & eius  
memoria tam celebris est: q̄ illius execrabilis.  
Libero etenim iudicio de rebus uitaq; hominū

15

posteritas utitur: que nec uituperare iprobos  
uetuit: nec laudes inuidet bene meritis. Quaqdē  
in re magna est ut uideamus prerogativa prin-  
cipibus: immo uero ppe dixerī necelitas pposita  
bene gerendarum rerū: si iudiciū hoīm et frumentū  
apud posteros eternitatem spectare uelint; Nā  
in ceteris quidē humilioribus magna ui. et uir-  
tute opus est: ut in lucem emergant: et eorum  
peccata sue sortis obscuritate teguntur. In prin-  
cipibus uero et magnis uiris pbitas siue q̄ rara  
sit i multa fortuna ac ppter ea magis admirati-  
oni habetur: siue q̄ ex splendore fortune magis  
illustret ea uel si modica ē: preclara atq̄ insignis  
habetur. Malefacta aut: nec latere quis secreta  
possunt: nec cognita diu taceri; Illi. n. ipsi qui  
aut ministri sunt uoluptatū: aut socii criminū:  
consciq; factorū effeſſerut: et primi damnāt; Quo  
in genere eius ipsius Domiciani dementiā e cu-  
biculariis unus urbano scemate notauit. aliquā-  
do. n. interrogatus: effet ne quisq; cū Domicio  
intus: respondit: ne musca quidē: quasi studio  
suo om̄es sustulisset; huic eius occupationi tam  
indecorē uenia forte posset indulgeri: si modo  
constaret qd per hiemem solus agere consueuiſ-  
set: aut si non maiore odio ex tetris facinoribus.

Nō refiriſſe bene op-  
eris in eo priuatis  
et ppterib; docet;

Quātū male faciat q̄ ip-  
si de legiūatuſ ſit  
de docet;

<sup>b</sup>  
Quid agere debet  
Socios ope*re* doc*re*  
et ex*per* i*stipendio*  
c*on*c*ons* /

<sup>a</sup>  
Ex hoc aucupio tam fedo irrisione se dignum  
p*ro*buisset; N*on* quod Scipio de se dicere solebat:  
nunq*ue* minus sol*us*. aut ociosum esse: q*uia* c*u* ociosus  
aut solus uidere*st*: sed id non facile cui*q* potest  
contigere: sed solis magnis ingeniosis atq*ue* excel-  
lenti uirtute preditis: tam et si nichil michi ui-  
detur minor: qui contra et i*n* turba solitudinem  
seruare p*ot*: et in negotio quiete*re*. quod de Ca-  
tone quidem scriptum est: qui interea dum se-  
natus cogeret lectitare in curia libros frequens  
solebat: unde nimirum et in presentem rem: et  
in omne t*e*p*us* saluberrima patrie consilia dicta-  
bat; Quod si preterea nullus ex*larum* studiis

<sup>b</sup>  
Multos s*u*o*rum* alios  
C*on*v*ies* emm*erat*  
do*ctor* et *co*nd*ic*ile*re*  
i*ay* proced*er* /

fructus haberetur: qui utiq*ue* et plurimi sunt: &  
maximi: tamen habunde magni uideri debet: es-  
momenti: q*uia* iterea dum attente legimus a ple-  
ris*que* auocamur: que non possemui, aut sine tur-  
pitudine cogitare: aut reminisci sine modestia:  
Nam si q*d* est aut in nobis ips*is*: aut in fortuna  
nostra: quod nos offendat: hac facile ratione le-  
uainur. preter id quod mirabiles uoluptates in  
a*is* ho*m* doctrinar*u* studia pariut: et uberrimos  
afferunt in tempore fructus: si quado in bonam  
ment*e* et ei culture idone*am* tale semen inciderit:

<sup>b</sup>  
Ex*ordi*is co*du*ct*us*  
do*ctor* et *co*nd*ic*ile*re*  
i*ay* proced*er* /

Ergo c*u* soli sumus: ab omnibus et ceteris cur*is*

uacui: qd agere melius possumus: qd libros con-  
 uenire: ubi sunt omnia amēnissima ad cognoscē-  
 dum: uel ad bene sancte*q̄* uiuendum efficacissi-  
 ma: nam cum ad cetera quidem plurimū ualeat:  
 tum uero maxie ad saluando uetus tatis mēoriā  
 necessaria sunt monumenta lrārum: quibus res  
 hoīm geste: fortune euentus insperati: nature  
 insolita opera: et super hiis oībus rationes tem-  
 porum continētur. Memoria. n. hoīm & quod  
 transmittitur per manus sensim elabifur: & uix  
 unius hominis euum exsuperat. quod aut libris  
 bene mandatū est: perpetuo manet: nisi pictura  
 forsitan: aut incisio marmorū: aut fusio metallo-  
 rum potest tale quiddā presentare. uerū ea que  
 nec signat tempora: nec facile ueritatē inducunt  
 motionū: sed exteriorē tantū habitū exprimunt:  
 ac labefactari facile possunt. Quod autē litteris  
 tradit: non modo hec que dicta sunt: sed et ser-  
 mones quoq̄ notat. et cogitans hoīm effingit:  
 ac si pluribus exemplariis uulgatū est: non faci-  
 le potest interire: si modo et dignitas accedat  
 orationi. Nam que sine dignitate scribuntur: ea  
 nec fortiorū fidem: nec subsistere diu possunt:  
 Que igitur potest esse uita iocūdior: aut certe  
 commodior: qd legere semper: aut scribere: &

*10. logos*

*pro cognoscē-  
tione*

*mēoriā*

*litterā*

*incisio*

*fusio*

*metallū*

*temporū*

*l*

109.5  
nouas cedem existētes res antiquas cognoscere:  
presentes uero cū posteris loqui. atq; ita omne  
tempus quod et preteritū est et futurū nostrū  
facere. O preclarām suppellectilem. librōrū inq;  
ut nos et o iocundā familiā ut recte Cicero ap-  
pellat utiq; et frugi: et bene morigerā: non enim  
obstrepit. non clamat. non ē rapax. no uorax: no  
contumax. iussi loquunt: & itē iussi tacent. sem-  
perq; ad omne imperium presto sunt. a quibus  
nichil unq; nisi quod uelis. et q̄tum uelis audias.  
Eos igit̄ quoniam nostra memoria non est oīm  
capax: ac paucorū quidem tenax. et uix singula  
sufficit; secūdo meorie loco habēdos asseruādos  
censeo. Nam sunt litere quidem ac libri certarū  
rerum memoria: et scibiliū oīm coīs apotheca.  
Idq; curare debemus: ut quos a prioribus acce-  
pimus si nichil ex nobis gignere forte possimus  
integros atq; incorruptos posteritati trāmittā-  
mus: eoq; pacto; ut hiis qui post nos futuri sunt  
utiliter consulemus: et hiis qui preterierūt uel  
uerā hāc suorū laborū laudem atq; mercedē re-  
repensabimus: in quo forsitan iuste possumus  
quoddā seculū: pxi masq; supiores etates accu-  
sare: indignari qdem licet: pficere aut nichil: q;  
tā multa illustriū uirorū p̄clara opera deperisse

passi sunt: & quorundā qđem nomia sola summis  
cum laudibus ornata: aliorū etiā pars uigiliarū  
et fragmēta quedā operū ad nos peruerunt;  
**V**nde sit: ut ex splendore laudum ac noīs opera  
desideremus illorū: horū uero reliquos labores  
deperisse idignemur ex earum rerū que adhuc  
manent excellentia ac dignitate. tam et si ea ipsa  
in plerisq; partiū suarum uiciose corrupta: que-  
dam etiā intercisa ac mutilata suscepimus: ut  
pene melius fuerit ex hiis nichil ad nos perue-  
nisse. Sed i hac iactura que maxia est: non debet  
id minimum uideri: q; plurias res nostras atq;  
italica facta cognitione dignissima p magna pte  
nos latere contingit. quorum noticia simul cum  
libris ac monumentis eorū periit. Sicq; qui bar-  
barorum res gestas ignouimus: pleraq; ex nr̄is  
casu libroru ignoramus: et in eo deuentum est:  
ut latine quoq; historie et cognitionem & fidē  
a grecis auctoribus exigamus; pluria namq; tali-  
um que apud nos sunt: aut anguste perscripta:  
aut prorsus incognita late apud eos diffusa re-  
periunt. Quanq; ea ipsa greca oratio. que nr̄is  
maioribus esse quondā domestica ac perfamili-  
aris solebat: apud suos pene interiit: apud nos  
uero prorsus extincta est. nisi pauci qdā qui hac

estate illi incubuerūt i.e sepulcro in Iucē reuocēt;  
Sed redeo ad historiā: cuius eo grauior iactura  
est: quo eius rei cognitio utilior ē: et iocūdior.  
**N**am liberalibus quidē ingeniis et hiis qui in  
publicis rebus et hoīm coītate uersari debent;  
conuenientiora sunt historie noticia: et moralis  
philosophie studia: ceterē qdem artū liberales  
dicunt. quia liberos hoīes deceat. **P**hilosophia  
idcirco est liberalis: quia eius studiū liberos hoīes  
efficit. In horū altero precepta qd sequi: quidue  
fugere conueniat inuēimus. In illa. n. hoīm oīm  
officia reperiunt: et quid quēq; deceat. In hac  
uero quid factū dictūue sit: suisq; temporibus  
adiiciendū est: nisi fallor) et tertiu. id est eloquē  
tia: que ciuilis scientie quedā pars est; per phi  
losophiā siqdē possumus recte sentire quid est i  
omni re primū. per eloquentiā grauiter crna  
teq; dicere: qua re una maxie conciliant multitu  
dinis animi: per historiā uero in utruncq; iuu  
mūr; nā si senes idcirco prudētiores iudicamus:  
eosq; libenter audimus: q; per lōgam uitā et in  
se multa experti sunt. et in aliis pleraq; uiderūt:  
atq; audierunt. **Q**uid de hiis est iudicandum:  
qui multorū seculorum res cognitu dignas me  
moriter norūt: et ad oēm casum pferre aliquod

191  
Infrāspicitoria Vñlio  
re & Johmib Alijstris  
manifestat dico //

Philosophie laude

& historie

ciuilis nouis & moris p  
moralis qdlo pñpia & qd  
in dñm pñfornatis pñpia  
et in altero cœpla  
f luce pñmannia  
Pronay

Cariss. pñcti eligimus  
2000211

form

18

exēplum illustre possunt; ex quibus id efficiēt:  
quod summi uiri est; et oīo excellentis ingenii:  
et ut optime quis dicere possit: ut studeat q̄ op-  
time facere; Erāt aut̄ quatuor: que pueros suos  
greci docere cōsueuerunt: Irās: luctatiuā: musicā:  
et designatiuā: quā per tractiuam appellāt. De  
luctatua et musica postea dicetur. Designatiua  
uero nunc non est in usu; pro liberali; nisi q̄ tū  
ad scripturā attinet. Scribere nāq̄ et īpm̄ ptra-  
here ac designare est. quo ad reliq̄ uero penes  
pictores resedit. erat aut̄ non solū utile: sed ho-  
nestū quoq̄ huiusmōi negotiū apud eos: ut A-  
ristotiles inq̄t; Nā et in emptionibus uasorū:  
tabularūq̄: ac statuarū: q̄bus maxie grecia de-  
lectata est; succurrebat. n. ne facile decipi p̄cio  
possent: & plurim cōferebat ad comprehendendā  
reū que nature constāt pulchritudinē ac uenust-  
atem: de quibus pertinet ad magnos uiros loq-  
iter se & iudicare posse; Irārum uero semper est  
magnus fructus. et ad omnē uitam: et ad omne  
hoīm genus: precipue uero studiosis earum: ut  
ad accipiendā doctrinā: ita et ad confirmādum  
eius habitū: remouendāq̄ ipsorū lapsorū memo-  
riā: ante omia īgit̄ si quid pficere de doctrinis  
uelim: congrui sermonis habenda ratio est: et

curandū: ne dum maiora psequimur. turpiter i  
minoribus labi uideamur; Proxīe huic generi  
disputādi ratio adhibēda ē. per quā in unaquaq;  
re: quid uerū falsumue sit: facile argumentando  
querimus: ea cum sit descendī scientia: sciendīq;  
disciplina: ad omne doctrinarū genus uiā facile  
aperit; Rethorica uero tertia est: inter rationa  
les disciplinas: per quā artificiosa queritur elo.  
quētia: quā et tertiā posuimus inter precipuas  
ciuitatis partes; Verū cū nobiliū hoīm studiis  
celebrari olim consueuisse: nūc pene prorsus ab  
oleuit. Nam a iudiciis quidē electa penitus ē.  
ubi non perpetua oratione: sed dialetico: iuicē  
sermone adductis in causam legib; contendit.  
In quo genere pleriq; quondā ex romanis ado,  
lescētibus magnā gloriā sunt assecuti. aut defen-  
dendis fontibus reis: aut in defendendis iſonti-  
bus; In deliberatio uero genere iā apud prin-  
cipes et rerū domīos nullus est ei locus: quoniā  
paucis expediri uerbis sententiā uolūt: et nudas  
afferrī in consiliū rationes. In populis uero: qui  
uel sine arte copiose dicere possunt: clari habēt.  
Demonstratiū genus restat quod ut nusq; est  
usu sublatū: ita uix usq; ratione inuenit. Nam in  
faciēdis orationibus hiis artibus utunt̄ fere oēs:

que contra artem bene dicendi sunt. que cū ita  
sint:elaborandum est tamen:quē uolumus esse  
bene iſtitutū:ut in omni genere causarū ornate  
copioſeꝝ poſſit ex arte dicere·Proxiā uero huic  
est poetica.cuius ſtudium et ſi conferre plurim  
& ad uitam et ad orationē pōt: ad delectationē  
tamen magis uidet̄ eſſe accommodata.<sup>19</sup> Ars uero  
muſice.nā et ea audientē delectat: magno quo-  
dam apud grecos honore habebat:nec putabat  
qſpiam liberaliter eruditus:nisi phidibus et cātu  
ſciret.<sup>20</sup> Quamobrē Socrates ut ipſe ſenex dīdicie  
ita ingenuos adolescentes in hiis erudiri iuſſit:  
non quidē ad laſciuie iſcitamenta:ſed ad motus  
aīe ſub regula:rationeꝝ moderandos. Ut enim  
non oīs uox: ſed tantum que bene conſonat:ad  
ſoni melodiā facit: ita & motus aīe non omnes:  
ſed qui rātione conueniunt:ad rectā uite armo-  
niam pertinent.<sup>21</sup> Verū cū ad remiſſionē animi:  
& ad ſedandas paſſiones plurim ualeat modula-  
tiōis uſus:tamen eius diſcipline cognitio digna  
eſt ingenio liberali: ſecundū quam rōnem ſpe-  
culamur ſonorū uarias naturas:ac potestates:  
ex quibus inuice pportiōibus coſonatiās diſſo-  
nantiasꝝ cauſari contingit: quem admōm et de  
numeris ratio eſt: que arithmetica dicta eſt:et  
<sup>22</sup>

*ratioes sive naturae*  
de magnitudinibus: que geometria est appellata:  
*P. germanicae arithmeticæ summa etiam*  
In quibus uarias relationes parium uel ipsarum:  
et item linearum superficierum: aut corporum uarie  
species numerorum magnitudinumq; constituantur:  
multaque in esse ius propria demonstrantur: que cognitio  
nicio iocundissima est: et precipua certitudinem  
continet. Sed et illa pulcherria est: que de siderum  
motibus: magnitudinibus ac distantiis tractatur:  
*Ex parte vocat* Euocat. n. nos ab hiis tenebris: & crasso aere. et  
in superiorē illā lucidissimā domū tot lumibus  
distincta oculos atque anim inducit. in qua aspici-  
entē iocundū est fixarū stellarū imagines discer-  
nere: et erraticas suis locis ratiōibusq; denotare.  
earū coniunctiones: et itē solis et lune defectus:  
ante preuidere: atque predicere. Maxime uero  
scientia de nata intellectui humano consona atque  
conformis est per quam naturalium rebus affata:  
in affectarum principia passionesq; et eorumque  
solo et modo continent motuum ac transmutatio-  
num causas effectusq; cognoscens: ac multorumq; qdē  
possimus causas reddere: que uulgo miranda  
uideri soleantur: que cum oīa iocundū est intelligere:  
tum maxime negotiarū circa eas: que in aere: et  
circa terrā sunt impressiones iocundissimū est,  
Et que uero et que hiis annexe sunt cognitiones  
*equalitas*      *adūce*      *nonicas*  
*prologi*

20

*que ruror de cibis vistuti*  
pulcherrias iquisitiones habet: ut est perspectiva  
et de ponderibus tradita ratio. Et quoniam quidem  
dicendo hactenus puerus sum: reliquas quoque  
atttingam. Medicina est cogitatio pulcherrima:  
et ad salutem corporum comodissima. uerum exerci-  
tium habet minime liberale. Legum peritia pub-  
lice priuatimque utilis est: & magno ubique hono-  
ri habetur. et ipsa quidem a morali philosophia  
deriuata est: quemadmodum a naturali medicina:  
qua ut honestum est aut auditibus interpretari:  
aut in iure disceptantibus de iure consultum ape-  
rire: ita est indecorum tractates causas preciosas  
conuentos operam vendicare. Scientia uero diuina  
est de causis altissimis: et de rebus que sunt semote  
a sensibus nostris: quas intelligentia tantum attin-  
gimus. Principales itaque disciplinas ferent communem  
rauimus oes: non quo unicuique oes apprehendere  
necessario sint: ut doctus tandem: aut sit: aut ha-  
beat. Nam et singule totum sibi hominem vendicare  
poterunt: et utrumque est uirtutis opus: ut mediocrem ui-  
tam: ita et mediocrem posse pati doctrinam sed ut  
ad quam quisque aptissimus erit: eam potissimum am-  
pleteat: quamque ita sunt coniuncte doctrine oes:  
ut nullus ignorans prorsus aliis egregie per-  
cipere ualeat: sed ingeniorum diuersa sunt genera:

*Præfatio* & *in linguis eis* *prædictis*

quedā n. facile iueniūt in unaquaq; re argumē

tum: et mediū: quo suū ppositū inferāt. quedā

uero tarda sunt ad iueniendū: uerū solida ad dī

iudicandū: et priores illi quidē: qbus est īgeniū

ad opponendū aptiores sunt: posteriores uero

ad respondendū. Item illi ad poeticā faciunt: et

rōnales scientias: hii uero ad reales; Sunt aut &

alii īgenio quidem ueloci: lingua uero sermo-

neq; tardiores et hii ad cōpositū sermonē: ora-

cionēq; rhetorica ualere uident; In utraq; uero

ui prompti: ad dialeticas disputatiōes preclare

faciunt: qbus aut sermo erit uelocior: q īgeniū

id est lingua qdem sunt prompti: īgenio tardo-

ad neutrum genus ualent orōnis; Amplius: in

quibusdam memorie uis multa uiget: et hii ad

cognitione historiarū ualeat: et ad cōprehēdēda

legū uolumīa. in quo scire nos oportet: mēoriā

preter ingenīu ualere non multū. Ingeniū uero

sine memoria ppe nichil: quantū quidē ad disci-

plinas attinet: ad agibilia uero contra. ppterēa

q mandari scriptis uice memorie acta res agē-

daq; possit. De doctrinis aut non uidemur scire:

quod non memoriter scimus: aut non facile re-

minisci possumus. Sunt preterea qbus uis ē aīe

a sensibilibus et materialibus rebus abstracta: et

qbus ppterēa. *Prædictis* *in linguis eis* *prædictis*

*prosponit* *rationales* *tuas* *invenias* *in sensibilibus* *materialibus* *rebus*

*propositis* *rationales* *tuas* *invenias* *in sensibilibus* *materialibus* *rebus*

separatis atq; uniuersalibus apphēdēdis aptior.  
 Alii cōtra circa p̄ticularia discurrere. et negocia  
 ri sunt p̄niores: et hii qdē ad prudentiā: & na  
 turalē scientiā: illi uero ad mathematicas faciūt:  
 & ad diuinā: que methaphysica dicit. Preter hec  
 aut: cū duplex sit intellectus: Speculatiuus et pra  
 cticus: ut quisq; secundū alterū potior erit: ita  
 cōuenientia illi studia sequi debebit. Sunt insup  
 limata: et quēadmōm ī iure dicunt glebe ascrip  
 ta quedā ingenia: que cū ceteris imbecillia sunt:  
 & in uno tñ: aut altero ualent eximie. Ea autem  
 sola sunt illi permittēda: in quibus solis plurim  
 posse iudicat. Vix Aristotiles quidē uoluit li  
 beralibus scientiis non nimis indulgendum. nec  
 īmorandū esse; ad ciuilē perfectionem hominū:  
 negotiosamq; uitā respectans. Nam qui totus  
 speculacioni: et lirārum illecebris dedecus est: is  
 est forsitan sibi ipsi carus. ac certe parum utilis  
 urbi: aut prīceps est: aut priuatus; ac de doctri  
 nis quidem et ingeniis: ac utroruq; generibus  
 ita uidet diffiniendū. in quibus id est aī omnia  
 aīaduertendū: q; non modo precepta: que pro  
 uectioribus tradunt: sed et prima quoq; artiū  
 elementa ab optimis preceptoribus accipere cō  
 ueniet. & ex auctoribus libroꝝ non quibuslibet

*beatus vi:*  
passim īmorandū sed optimis; qua rōne & Phi  
lippus rex macedonū frās ab Aristotile discere  
Alexandrum uoluit. et ueteres romani liberos  
suos scole mancipantes; in Virgilio primū eru-  
dī curabant; optīa utiq; rōne: nā quod teneris  
mētibus insitū est: alte radices mittit: nec facile  
postea diuelli ulla ui pōt: Ergo si melioribus in  
inīcio assueuerint: illos habebūt p̄cipuos et ue-  
luti ducib; semp utent. Sin uero errores ullos  
imbiberint: hiis duplīci tempore opus erit. Pri-  
mum: ut errores excutiāt: ac deinde: ut p̄cepta  
condiscāt; Quamobrem Thymotheus musicus  
suo tēpore illustris: qui ob īlicitas ī cithara  
cordas: et nouorū modo ī inuentionē sperta  
iussus est exulare. A discipulis quidē qui nihil  
apud alios p̄fecissent: certā paciscebat mercedē:  
ab aliis uero qui ex aliis q̄ppiā dīdicerāt: duplā  
exigebat. In discēdo aut̄ solet esse plerisq; impe-  
dimento id quod magno adiumento esse debu-  
erat ī multa uidelicet cupiditas discendi. quo fit.  
ut dum oīa pariter cōplete i uolūt: nichil tenere  
ualeant: ut enī superfluus cibus non nutrit: sed  
stomachū quidē fastidio afficit: reliquum uero  
corpus aggrauat atq; infirmat: ita multa rerum  
copia simul ingesta mēorie et facile in presenti

elabitur: et in futurū ibecilliore uim eius reddit.  
 Semper igitur multa legant discipline studiosi:  
 sed pauca quotidie deligat: que decoquere eorum  
 memoria possit. sicq; tria aut quatuor pluraue  
 ut eius uis erit. aut otium pro eius diei precipuo  
 lucro seorsum reponant. Alia uero legendo id  
 consequent: ut que iam didicerant: meditatione  
 saluent: que uero nondū quotidie magis famili-  
 aria sibi legendo faciant. Huic etiam nimis sciēdi  
 descendiq; cupiditati cōiuncta solet esse īmode-  
 rata cupiditas inuestigandi. Cum enim multa  
 de singulis adiscere student: uariis uno tēpore  
 se molunt: et nūc hac nūc illac referunt: aut qdē  
 nūc unā uiribus totis cōpleteunt. inde uero ad  
 modicū (illa rejecta) aliam atq; aliā: que res: non  
 modo inutilis est: sed et uehemēter iam dānosa;  
 Nā ut in re est: et puerbio dicit. Acescat uina:  
 que sepius trāsuasant. Itaq; īmorari uni reide-  
 cet: & eam omni studio pse qui: disciplinasq; eo  
 ordine capere: quo sunt a suis actoribus tradite  
 Nam qui inordinate libros legūt: nūc a fine fa-  
 cientes iniciū: nūc media intelligentes: et quod  
 primū esse debuerat postremū accipiūt. hii aut  
 temere nil aliud legendo proficiūt: q; ut omnia  
 neglexisse uideāt. De libris autē qui sunt eiusdē

discipline; ita quidē per multos uersari cōuenit:  
ut meliores semper p̄cipiuos habeamus; Nec  
uero oībus labor suscipiēdus est: sed unicūq; p̄  
modo rōneq; ingenii sui. Est. n. ut sic dixerim  
in quibusdā ingenii acies plūbea: in qbusdā uero  
ferrea. Quibus est plūbea: siquidē et obtusa est:  
pax ad disciplias ualeat. Quibus uero est īgenii  
acies ferrea: acuta quidē et mollis: et que facile  
retūdi possit: hii inter studendū crebris īterpel  
latiōibus indigēt: q nisi primo impetu penetrēt  
quo uolunt: q̄to hinc magis intēderint: magis  
hebescūt. Qui uero ferreū sortiti sunt ingenium  
siquidē & acutū: hiis nichil impuiū ē: nisi ex eo  
prūpere uelint: ubi frangi necesse est. Sin uero  
obtusum: assiduo tñ studio difficultates om̄es  
euincūt. itaq; siquod nō intellexerit: nō p̄tinus  
respuant: quod superborū est. aut quod pusilli  
animis desperēt: magis aut intentōe p̄seuerēt.  
sed et id quod perplurūm uerū est: acutiores in  
genio minus ualere mēoria: et qui celeriter ca-  
piunt: retainēt minus. Ad saluandā igit̄ cōfirmā  
dāq; mēoriā maxie affinis est illa Catonis ratio  
qua uti se dicebat: ut qdqd die egerat: uiderat:  
legerat: uesperi cōmemoraret: tanq; a se diurni  
negocii rōnem exigens: qui non modo negotii:

Sed & otii quoq; uolebat reddēdā eē rōnem; Ita  
 igit̄ & nos oīa qđē si possumus remīsc̄ i curabīus;  
 si minus: ea saltē que precipua nobis delegim̄ us;  
 tenatis complestemur. pderit aut̄ &c de cōibus  
 studiis una cū sodalibus crebro cōferre. Acuit  
 enī ingenīū disputatio: lingua erudit: mēoriāq;  
 cōfirmat: ac non mō disputādo discimus: sed et  
 que sic discimus. melius scimus. aptius eloquim̄  
 et firmius recordamur. sed & alios quoq; docē-  
 do; que discimus: nō pat̄ & ipsi iuuabim̄ ur. Op-  
 timū nanq; pficiendi genus est docere quod di-  
 diceris. Veī euenit oībus fere discētibūs: ut siqd  
 ab inicio bene pfecerint protinus magna se se de  
 disciplinis cōsecutos arbitrent̄. et iam quidē ut  
 docti disputēt: sentētiasq; suas obnixe tueri ue-  
 lint. quod eis plurim̄ officit. Primus. n. ad dis-  
 ciplias gradus ē: posse dubitare; nec ē discētibūs  
 tā quicq; inimicū: q̄ ut nimis de ppria eruditōe  
 presumāt: aut de ingenio sibi confidāt. sic enim  
 ipsi se fallūt: in qua rē minime necesse est. Ne-  
 minē aut̄ facilius est fallere: q̄ seipsum: neminē  
 maiore dāno decipimus. fit aut̄ id ideo: qm̄ nō  
 dum diuerticula: et amfractus: et p̄cipicia: que  
 in scientiis latitat; iexpertis liquet. qbus euenit:  
 ut aut de libris. pleraq; male corrigant: que per

litteras / fīciā

atenys fui se ior e offe  
 dit memor oīe verēde  
 do alius ad fūges do  
 a me sumus

G.  
 alud docūmetū addi  
 gis docoz / p̄cipia / /

G.  
 quid macine ē tota in  
 quide q̄b̄ q̄tēdū doo

G.  
 quis dāmādū

G.  
 p̄cipia mārēda

G.  
 quoq; aliep dādī  
 omag rotte zaliep  
 udes genio  
 nijmē.

*ignorantia*  
se nequeūt intelligere: aut imperitiā scriptorum:  
negligentia ue culpates multa spōte pretereunt  
nō intellecta uerū eas opiniones: studiū et per-  
seuerātia excuciēt, fient aut comode oīa: si rite  
tempora dispēsabunt: si singulis diebus statutas  
horas līris dabimus: neq; negotio ullo distrahe-  
mur: quo minus aliqd legamus. Nā si Alexāder  
in castris lectitare plurim solebat. Si cesar etiam  
cū exercitu p̄ficiſcēs libros scribebat: et Augus-  
tus Mutinensi bello rem tantā adortus: sp tñ in  
castris legere aut scribere: & quotidie declami-  
tare cōsueuerat: qd poterit urbāo otio īterueire  
*Quæda būlia docuēta*  
*Supradicta additio: parvula*  
quod nos diu a līrā studiis auocet, utile aut ē:  
uel cuiuslibet minimi tēporis iacturā p magna  
reputemus: et ita tēporis: quēadmodū uite ac  
salutis rōnem habeamus: ut nichil inutiliter no-  
bis depeat. ueluti si inertes horas: et que apud  
ceteros otiose sunt: aut studiis leuioribus dabi-  
mus: aut lectiōe iocunda trāfigemus. Bone enim  
rōnis est: ea quoq; bona colligere: que solēt ne-  
gligere ceteri ut si q̄s super cibū legat: & somnū  
quidē inter libros expectet: aut certe per libros  
fugiat. **Quamq; philosophi obesse uisui lumini-**  
busq; cōtendāt quod uez̄ est: si modo id preter  
modū: id est. aut ītentioē nimia: aut sup multā

saturitatem id fiet. sed et illud quoq; pderit nō  
 nichil si iter bibliothecas nr̄as cōtra atq; in ocu-  
 lis instrumēta hec cōstituamus: qbus horas ac  
 tēpora metiri solēt: ut quasi tēpus ipsum fluere  
 labiq; uideamus. Et si eis ipsis locis ad nichil ali  
 ud q; ad quod cōstituta sunt utemur: nullam ibi  
 aut occupationē: aut cogitationē externā admit-  
 tētes. *Hec aut que dicta sunt maiora cura ac stu-*  
*dio pse*<sup>13</sup> *sequent hī: qbus est īgeniū ad disciplinas*  
*aptius: q; corpus ad bella. qbus uero & ingeniū*  
*uiget: et corpus est ualidū: eos oportet utriusq;*  
*cura bēre: & aim qdē ita formare: ut uere possit*  
*discernere. & recte uelit īperare. Corpus uero*  
*et fortiter ferre: ac facile parere possit. ac deniq;*  
*nos ipsos totos ita coparare: ut sp parati simus.*  
*nō ad inferendā uim: sed ad arcendā iuriā. Aut*  
*si uim quoq; adhibere pmitteinur: nō prede cu-*  
*piditatisue grā. sed p īperio: gloriaq; decertare.*  
*Maxie uero principibus cōuenit in militari dis-*  
*ciplina īstructos esse. Nā eos quidē oportet: &*  
*pacis et belli artibus abūdere: et posse exercitū*  
*ducere: & ipsos cū opus erit corpore suo depug-*  
*nare. quod esse debere Alexāder qui magnus ē*  
*cognominatus; ut factō semper: ita uerbis sepe*  
*significabat. Nam quotiēs de Homeri ueribus:*

*questioni ratiō rego*  
*der diversitatē omij*  
*in pote do*  
*principiis corporis*  
*laborib; & opere*  
*in p. opere*  
*laborib; & opere*  
*debent & opere*  
*in p. opere*  
*laborib; & opere*  
*laborib; & opere*  
*laborib; & opere*

*f. venit*      *legatus*  
cuius studiosissimus erat; inter amicos *ut fit* cō  
tētio icidisset: q̄s nā esset ex oībus elegātor: illū  
temp unū eximie p̄ferebat: q̄ est de Agamēnōne  
scriptus. Rexq̄ bonus fortis lāceator: q̄si eundē  
deceat: qui bonus est rex: forte etiā esse pugna-  
torē exercendū est igit̄ ab ipsa infācia corpus  
ad miliciā: et aīus ad patiētiā formādus: ad uelut  
ti equos solent manū ducēdus est in studiū: ut  
per laborē ac sudore ferre sole laboreq̄ assuecat,  
*de corpora excedo.* *ad genitivum* *ad genitivum*  
*ponit exercitador* *deinde exercitatores* *ad genitivum* *ad genitivum*  
*cor* *ad genitivum*  
*nam* *ad genitivum* *ad genitivum*  
Nam ut in arboribus tenues quidē ramūculos  
persepe uidemus magnā pomorū uim de se natā  
a primis floribus ad iusta magnitudinē pferre:  
eoq̄ onere & si plane quidē defleti: minime tñ  
frāgi: quod nisi exercuisset: ualidiores quoq̄ ra-  
mos appēstum euerteret. ita & hoīes: nisi primo  
a pueris: ac deinde per oēs etates patiētie laboꝝ  
& aio et corpe assuecat: si qua postea difficul-  
tas imineat: frāgunt ptinus: nec ferre uim ad-  
uersam ualeat quod ipm & magnoꝝ legislatoꝝ  
quos uetus fas celebrat; Minois ac Licurgi auc-  
toritas monet. Cretensiū qdē ac Lacedemōioꝝ  
leges laboribus erudiebat iuuentutē nō mō ad pa-  
tiētiā corporis: sed ad cōtinētiā animi: quos foris e-  
ducādos exerceri i uenatōibus: ac p̄ hec currere:  
saltare: esurire: sitire: extuare: uiidebant: ut sic

*f. 33v*

exercitatis uti facile ad militiam possent, nā delicie  
 qdē aīos hoīm; corpora dissoluūt, labor uero cō-  
 firmat et indurat. itaq; nō nisi idurati laboribus  
 durare laboribus pnt. q aut ita cōsuescēt et aīo &  
 corpe uten̄ facile; cū opus erit ad picula; & diffi-  
 cultates oēs subeūdas. Quo i genere neq; ex uete-  
 ribus neq; ex nr̄is ullū exēplū illustrius pponere  
 tibi ualeo: q parētē tuū. Libēter, n. ut uices ima-  
 gines tuoy maioy tibi ppono: eosq; crebro stu-  
 dio ad memoriā reuocare: qm et est in illis quid  
 magnifice sequi ualeas: et domesticis exemplis  
 solent hoīes magis excitari. Nā ut gloriosum ē  
 suos bñfaciēdo uincere: ita turpe iudicari solet.

ab hiis quoq; uirtutem honori nobis ducimus;  
 uita et moribus degenerare. Sed redeo ad parē-  
 tem tuū: cui cū innumere laudes tribui pnt: ipse  
 tñ de se nulla re magis q laboy patiētia gloriari  
 solet. Est enim id quod uidemus; ita ad labores  
 ipiger: et in periculis audax: ut nec mole corporis  
 ferre se ullā: aut esse mortale genitū arbitrari ui-  
 deat. Ex contemptu nāq; laborū: mortis quoq;  
 inascit̄ contēptus: et crescit audacia: qua ita ille  
 intrepide queq; difficilia aggreditur: ut nichil  
 metuere credēdus sit: preter id unū forsitan: ne  
 teni mori sibi cōtingat: quod optia rōne sentire

*l. 91*

*Carpe pectus ejus erga*

*uasib; 11*

*cc@nqus*

*Principiū*

*Principiū*

*benignotetia capta p-*

*lus ab Lubecis: optato vi-*

*lubecis 11*

*ypid. 5.*

191 michi uidet. Spectāda est. n. uirtus semp: et ad

facta p̄clarā itendēdus est aīus: de uita nō mag-

nōpere curandū. Quisq̄s. n. mūdanās res existi-

matōe debita p̄sabit: facile cognoscet. et fructus

diu uiuēdī minoris eē: q̄ ut sōga uita magnōpe-

expeti debeat: & casus: q̄ ut uel breues sperari

possunt, Decet igit̄ et honeste in pace uiuentem-

in bello fortiter facientē: cetera qdē eq̄nimiter

ferre. mortem uero q̄ncunq; adueniat facile ad-

mittere: plerūq; cū occasio aut necessitas postu-

latilli occurrere. Non. n. timeri id oportet: ne

forte paꝫ uixerius: sed ne idip̄m quod uixerius

paꝫ uixisse uideamur. Habet. n. oīetas: ut edere

magnificū possit: Scipio qui postea primus afri-

canus ē appellatus: uix dū pubes sub pres p̄ prias:

aduersus penos militās cū Hanibal romanos ad-

Ticinū fudisset) p̄em ipsum cōsulē: belliq; duce:

affectū graui uulnere: et ab hostib; circumventū

periculo exemit. Sicq; ex qua pugna uix vetera-

nis fugere cōtingit: Scipio id etatis: cōsulē: du-

cem: ciuē: & patrē nō minus pie: q̄ fortiter fac-

endo seruauit: cumulatāq; & publico & priuato

merito laudem retulit. Emilius quoq; Lepidus

p̄uer pductus in pugnā: eodē cōgressu & hostē

occidit: & ciuē seruauit. In cuius rei memoriam

Canto grātia obligia  
Paulus

Expedite quanto fer-  
to denotione

Q. Scipio 191

Q. Scipio et primus aſſeſſor  
aduersus penos militās cū Hanibal romanos ad-

Ticinū fudisset) p̄em ipsum cōsulē: belliq; duce:

affectū graui uulnere: et ab hostib; circumventū

pericolo exemit. Sicq; ex qua pugna uix vetera-

nis fugere cōtingit: Scipio id etatis: cōsulē: du-

cem: ciuē: & patrē nō minus pie: q̄ fortiter fac-

endo seruauit: cumulatāq; & publico & priuato

merito laudem retulit. Emilius quoq; Lepidus

p̄uer pductus in pugnā: eodē cōgressu & hostē

occidit: & ciuē seruauit. In cuius rei memoriam

Afīd cōceptu ad suū  
cārīgā ad oīe rāpōtā

26

statua illi pretextata ex senatus consulto posita  
est: ut et ceteri exēplo accēderent: et auctoritas  
preclarū i ea etate operis sui honos haberet. sed  
et tu quoq; nisi tuas tibi laudes inuiderimus:  
utroq; illoꝝ minor ut eras natū: apud Brisciam  
nuper cū esses in exercitu germanoꝝ progredi  
ausus es: in hostes armatus: q̄tum ceterorū ne  
mo militū offerre se sustinuit. **Quoquidē factō**  
nescio q̄bus magis: an hostibus admirationi: an  
uero amicis rubori fueris. Ita igit̄ a primis annis  
istitūēdi sunt pueri: ut et audere magna possint.  
et difficilia tollerare. **Quid. n.** ē illud de lacede  
moniorū pueris. Nā hos qdē de cura educatōis  
eoꝝ plurim apud ueteres cōmēdāus. quos sp̄s  
gignere mos ille debuit: quibus cōsuetū erat: in  
cōcertatiōe equaliū: patiētiā tantā prestare: ut  
uii deiecti: ac casu interluctandū collapsi: necari  
se potius exanimariꝝ paterent: q̄ uictos fateri  
se uellēt. **Quid. n.** miꝝ. Nā et ad arā uerberibus  
sic accipi solebant: ut multus sp̄ e corpe sanguis  
flueret. plerūq; sp̄s exalaret. nemo tñ aut exclā  
mauit unq; aut uix minimū signū doloris edidit.  
Ita domi formata iuētus ea demū militie opa  
gerebat: q̄bus uetus as oīs memor plena ē. Nā  
qd audire eos: aut a duce: aut a pluribus poterat

*filii lacrimosiores.*  
*in iugula genitores*  
Monitiones  
cū in hostes p̄gressuri per blādicias monirent a  
matribus: ut aut uiui arma referret: aut mortui  
in armis referrent. qm̄ tradere arma hosti: aut  
abiicere fugientes: peius morte iudicabāt. Igī  
illi ut partes corporis et curabāt eas: & tuebant:  
nec mirū si se uiui in armis crebro spectādos ex  
hibebāt: q̄ etiā mortuis fore ea sibi decori relata  
existimaret. Prestat aut̄ cōsuetudo ususq; defe  
re: ut armis eque ut mēbris aut uestibus utāt.  
nec uideat eis corpori onus adiunctū: nam nisi ita  
fuissent romane legiones lōga assiduaq; exercita  
tione istitute ab exercitādo. n. exercitus dictus  
est: quo nā pacto potuissent: cū in agmen p̄cede  
re: ac plerūq; citatu arma primū deferre: uallū  
insup: et si cuius rei ad quotidianū agerēt usum.  
ac super hec una spe quindecim aut eo amplius

*et iudicem non paulo*  
*nos in ualibus sua*  
*et rebo de dīcōsceip̄as aq̄mō dīcōs*  
dierum cibos onus iūmēto difficile. Qui ergo  
erūt aut armoy aut līaz̄ studiis dādi. qñquidē  
hee sunt liberalissime artiū: maxieq; principales  
pterrea q̄ & maxie principes deceāt. simul ac  
mēbris uti licebit p̄ etatē armis assuescere debe  
būt: discēdisq; primis līis tradēdi erūtcū primū  
poterūt uerba formare. Iamq; abinde rex illaz̄  
ac studioy que sunt per uitā acturi debēt que  
dam quāsi libamēta gustare: talibusq; exercere  
*huncibus*  
*sebētēpos s.*

rudimētis: sed et hec utraq; ipsa facile seq̄ iuicē  
 poterūt: ut certas horas ad exercitiū corporis ha-  
 beāt: & ite certas horas līario ludo deputet: ac  
 no modo pueros: sed et viros decet hoc facere.  
 quod et Theodosiū facere solitū phibēt: ut die  
 qdē aut exerceret in armis: aut de subditoy ne  
 gotiis iure dicēdo decerneret: nocte uero librīs  
 ad lucerna incuberet: ac de Iraꝝ qdē studiis su-  
 pra satis quod uisum sit: dixi. reliq; pseqmur  
 Ea igit̄ exercitia suscipienda erūt: que bonā ual-  
 tudinē saluet: & robustiora mēbra reddat. i quo  
 erit uniuscuiusq; naturalis dispositio diligenter  
 attendēda. Nā q; sunt hitudine corporis molli atq;  
 hūida: fortioribus exercitiis siccādi indurādiq;  
 erūt: ceteri leuius. et qbus facilis ē sanguis iflā.  
 mari: eos (ardēte sole) acqescere couenit. sed eta-  
 tis quoq; habenda erit ratio: et usq; in tempus  
 pubertatis leuioribus oneribus subiiciantur: ne  
 uel etatis neruus frangatur: uel impediatur cor-  
 poris augmentum. post pubertatē uero graui-  
 oribus laboribus edomandi erūt. et impuberēs  
 quidem magis ad itellectum decet erudire: hos  
 uero ad amores. Item illos ad disciplinā curare:  
 hos magis ad robur: et ualitudinem corporis.  
 Quantum autem sit momentum in exercendis

*alternatio*

gratia pudentia ludia  
adquiri possunt aquens  
est diu ualeo

*g*

dequitas exercitūs poni  
paulo optimū precep

*fū*

*g*

uigilat ut educ

*g*

ut uideat id in

*g*

in ymb. segetis

*g*

*g*

equo pente

*g*

. diligenter p. 15.

iuuenibus: et que cura adhibenda exemplo sit  
Marius: qui ut auctor est Plutarchus cum esset  
senex. et multa corporis mole grauis uir: tanta  
belli gloria per pacem tamen ut filium militari  
bus officiis atq; artibus instrueret quotidie cu  
adolescentibus ueniebat in campū: et exercebat  
una. Per hec nāq; ad umbrata certamina: ad ue  
ras pugnas audacieores doctioresq; perueniunt.  
*Alio exemplo p. 15.* *mar. pauli* *tempore variis* *in locis* *ad exercitum* *per pacem* *atq; in ocio* *queritur*: frustra nō te  
mere. P. Rutilius cōsul armoy tractādoꝝ disciplinā prius accip̄e milites uoluisset: q; doctori  
bus gladiatoꝝ urbe accitis meditari hāc oēm ui  
tādi. atq; iferēdi ictus penetrare i castra iussit: ut  
milites nō solū uiribus et audaciaq; bus ateas solis  
utebantur: sed etiam arte industriaq; ualerent:  
*miles. s.* *Ex exercitu p. 15.* *tempore variis* *in locis* *ad exercitum* *per pacem* *atq; in ocio* *queritur*  
Docendi sunt igitur iuuenes: quē in hunc usum  
pertinet: ut posse hostem gladio quidē dextra  
ferire: sinistra uero breui umbone se tegere en  
sem: uero: fustem: lanceā: utrisq; manibus trac  
tare: et nunc quidem se effundere: nuc uero de  
nuo sub clipeo cogere: punctim: sesimq; sine diffi  
cultate ferire. Exerceri quoq; decet i cursu: fal  
tu: lucta: ac pugillari certamine: iaculari: q; lon  
gissime: recte sagittare: vibrare sudes: saxa rotare  
*Plutarche* *Codex s. decens. i comonre ofas*

equos domare: eosq; nunc ad cursum aut saltum  
 adactis urgere calcaribus: nunc item flexis habe-  
 nis: medio cursu peruertere: et ita in utiūq; se  
 parare: ut eques et pedes pugnare facile quisq;  
 possit. Equitū quoq; occursus (dū se telis ifestis  
 petūt): & audatores facere solet: & ad pugnam  
 doctiores: cum et cuspidē suam ubi intenderint:  
 locare didicerint: & contra se uenire aciem im-  
 motis luminibus perferre. Armorum uero spe-  
 cies quē inadmodum et uestimentorum quotidie  
 uariat usus. eam autem mutationem ita sectari  
 oportebit: ut experiamur singula: meliora sem-  
 per teneamus. Similiter autem et pugnandi co-  
 suetudines uariari solent. Nam olim quidem tē-  
 poribus priscorū herorum curribus depugnare  
 duces cōsueuerunt: postea uero apud romanos  
 maxime: pauci equites: aut certe non multi. Iis  
 autem exercitus pene tota in peditibus: nunc  
 nemo curribus: omnes fere in equis bellantur.  
 quod autem in usu est si modo prestat: seruare  
 conuenit: et per campestres exercitationes assi-  
 due id meditari: ac deniq; oportet ad singula  
 certaminū genera: exercitatos uenire. Nam ali-  
 ter in tumultuaria pugna agendū est: aliter cu-  
 tota decernitur acie. Aliter quando concurrūt  
 exinde

nō cessat paulo alia co-  
 rora tristis vires  
 ratiq; gressoria

de pugnatī diversitate ponit  
 paulo tunc mones frīos

*Opusculo. 5. continet*

manipuli. Alter cum duello configitur. Nam  
pleriq; in acie fortissime nisi sunt dimicare: qui  
cum essent ad singulare certamē prouocati, ani-  
mo viribusq; torpuerut. Quanq; hoc genus dis-  
cipiline quod per otium queritur; longe impar  
est ei: quod inter bellorum tumultus; per indi-  
gentiam rerum omnium: uerosq; terrores disci-  
tur. itaq; monebat Flaccus. angustā amici pau-  
periē pati robustus puer, acri milicia condiscat:  
et parthos feroces uexet, eques metuendus est  
hasta: uitainq; sub diuo: et trepidis agat in re-  
bus. Sic enim ad illa maiora peruenit: que fu-  
turos bellorum duces et usu, & ratione, cōsequi  
oportet: ut quibus artibus ducendus sit exerci-  
tus, quibus locis castra statuenda: quo ordine  
locande acies: qua quis ratione hostium perue-  
nire consilia possit. ac more belli insidias illi po-  
nere: et ab hiis positas cauere hostiles exercitus  
& milites distractere. Tuos autem metu beniuo-  
lentiaq; continere. nec militarem unq; remittere  
disciplinā, ut enim uirtus militum ducibus lau-  
dem parere solet: ita et illorum peccatum culpe-  
plerumq; ascribitur ducis. Nam eque uero ex  
benefactis gloria: atq; ex peccatis ignominia  
nascitur. ipse quoq; quecunq; tempus habet pre-

deliberata exequi: nec ut in re noua, aut subita  
tumultuari. neq; enī militū animi stare possunt:  
cum ducis consilium labat. Milites uero ipsos  
oportet. Nam quidem fortis existere: bellādīc  
artibus instructos esse: tum habere militum ar-  
morum quod satis est: alimētorum uero nō nisi  
quod necessitatī suppetat. Que igitur sint ducis.  
que militis partes: quod equitis: quodue pedi-  
tis sit officium: usus atq; experientia docebit.  
que profecto ex re ipsa late refert: quam melius  
cognoscere liceat: quā et uoce ipsa percipi: aut  
ullis tradi litteris possint. tam et si extent de re  
militari libri a magnis uiris editi: q; ne tibi utiq;  
erunt negligēdi. sed & machinarum quoq; uim:  
usumq; nosse ducem oportet: cuius rei solertissi-  
mum parentē tuum video: quo nescio an quisq;  
studio maiore quesierit: aut eius generis plura  
parauerit. Postremo ab hiis rebus nō aliena na-  
tandi quoq; peritia adolescentibus adhibenda ē:  
In qua & augustus cesar nepotes suos nā filios  
quidem nullos suscepit: ita erudiri studuit: ut  
et ipse plerumq; doceret. nam et a magnis pe-  
riculis liberare homines solet: et ad nauales  
pugnas: transmissionesq; fluminum audatores  
reddit. et in hoc toto genere: que ad militaria

prestū militib; necq;  
etiam memoriā tam  
Anjui multū pale

Adest signo quoq; i p  
militia nā om̄ facinorū  
G 11.

G 6.  
benigno p̄d oras x lib  
y uo ḡz zanis p̄cos  
m̄c̄m̄ne d̄f 111

pertinent exercitia habes quos imiteris germa  
nos tuos maiores. Franciscum & Iacobum mag-  
nanimos viros: et in armis late cognitos: om-  
nibus prudētia ac moderatione insignes: quos te  
decet semper ut facis omni fide ac pietate co-  
lere: et ita illos probe imitari: ut minoribus et  
exemplo uirtutis: et presidio adesse ualeas. Op-  
time quidem generis humani societas cōstabit:  
si sancta sint iura sanguinis: et erga superiores  
quidem reuerentia. Ad inferiores uero huma-  
nitas: cum paribus autem moderatio facilitasq;  
seruabitur. Verum quoniam in opere non sem-  
per uersari possumus: sed oportet interdū laxa-  
menti aliquid indulgeri: huic ipsi generi modū  
rationemq; perscribamus. Primum namq; pre-  
ceptum est: idq; potissimū: ut nequis ludus aut  
noxius suscipiat: nec nisi quantum aut acuat  
industriam: aut corporis uires exerceat. Nam  
quod Scipio et Lelius et interdum Sceuola qui  
fuit Lelii gener soliti sunt: dum animi remissio  
uacarēt in litoribus maris: aut alueis fluminum  
calculos: cōculasq; lectitare. Siebat in hiis pror-  
sus necessitate quadam. Nam non nisi fructus  
magnis laboribus: aut cum essent ētate iam pro-  
iecta: ad hec ipsa ueniebant: sed laudabilior in

*P. uocatiois* *figuris* *q. p. f.* *praecepto f.* *III*  
hoc genere forsitan idem Sceuola: qui optime  
pila lusisse dicitur. q. scilicet forensibus negotiis:  
et interpretandi ciuibus iuris labore fatigatus.  
ad hoc potissimum ocium recreadarum virium  
causa: confirmandorumq; laterū sese conferebat.  
*G. 3*  
Erit eiusdem generis uenationis: aucupii: pista-  
tionūq; cura: que et delectatione plurima affici-  
unt animū: et vim membrorum motu laboreq;  
confirmant: leuiter auterum studio fallente la-  
borem: ut inquit Oratius. Nam hec nisi tanta  
uoluptate condirentur: quis est qui sponte sub-  
ire tantum laborem uellet: aut perferre ulla ui-  
posset. Quanq; hoc ipsum Licurgi legibus studi-  
um erat: non otium adolescentiū: aut si forsitan  
hec grauiora videbuntur: q; ut de studio fessos  
leuare possint: aut prorsus licebit acquiescere:  
aut leuiter adequitare: aut deambulare leuiter.  
*G. 4*  
Licebit etiam iocis inuicem: aut saltibus uti mo-  
destis: qui lacedemoniorū per otium mos erat.  
*G. 5*  
Quā autem ferat ea res salutem: in uita Licurgi  
perscriptum est: sed ne erit quidē indecens can-  
tus: fidibusq; laxare animum. qua de re superius  
est nobis habita mentio. Nam et Pithagoreoꝝ  
mos erat hic: et fuit quōdam heroibus celebre:  
ut Achille Homerus inducit a pugna redeuntem

1. cetero 1. voluptuosus

in hac re solitum ac quiescere: non quidem amatorias cantiones: sed uirorum fortium laudes modulantem. Ita ergo per otium poterimus & ipsi facere aut aliis facientibus indicare: et eos modos amplecti: qui conuenientiores nobis temporibus videbuntur. Nam sicuti quidem modi ad remissionem animi magis faciunt et quietem. Gallici uero contra ad exercitationem et motum: Italici autem inter hos medium tenet. Et item que pulsu et cantu fit melodia decetior est. quod uero spiritu atque ore minus uidetur ingenuis conuenire. Sed et ad sonos saltare: et muliebres ducere coreas: indigne uiro uoluptates uideri possunt. tametsi sit in hiis rebus fructus aliquis: quoniam et corpus exercet: et multa membris dexteritate adiicit: si non lasciuos iuuenes redderet: eorumque bonos mores nimia uanitate corruperent. Non ita tabule ludus: quam pugne speciem prefert hostilisque certaminis: quem Palamides troiano bello ut uetusissimi auctores tradidit adinuenit: ut uel hoc negotio milites occupatos teneret: otiosumque auerteret a seditionibus exercitum. Alee uero latus cupiditatem habet minime liberalem: aut indecentem uiro mollicie. nam qui lucri causa id faciuit: maioris 1. boceptor

questus negotia cōmodius agerent. Qui uero  
uoluptatem inde uenantur: tardiusculi sunt. q  
nichil aliud possunt inuenire: in quo honestius  
delectentur. In hiis igitur ludis delectari conue  
nit: qui artis aliquid: aut certe plurimum: casus  
uero q̄ minimum habeant: nisi forsitan ea non  
putet quis arte uacare: de quibus rebus sit ratio  
litteris tradita: aut maiestate motus auctoris  
non putet indecorum facere: de quo is decorū  
sibi scribere existimasset. Nam Claudio cesar  
de Aleo ludo librū edidit: quo studio delectari  
solent: qui sunt in hoc unum diligentes: ut oēm  
substantiam negligant: certe ut uniuersum uite  
tempus amittant. Hiis autem quibus litterarū  
studia uoluptati sunt: uarietas lectiōis solatium  
affert: nouaq; lectio ueteris fastidium tollit; in  
terdum tamen etiam opus est prorsus ut uide  
nichil agere: omnioq; uacare: ut sufficere demū  
operi laboriq; possumus. Nam qui semper intē  
tissimus est neruus: nisi remittatur aliquando  
rumpi solet: tam et si nullum est tempus labori  
osius sapienti: q̄ quo nichil agit: si modo potest  
sapiens nichil agere. Quosdam uero accepimus  
tempus in hunc modum distribuere solitos: ut  
per diem ac noctem pertem somno permitterēt.

*O gaudiis.*

*P. p. ad*

*O delectationi. P. temporis*

tertiā refectioni ac uocatiōi: reliquū liberalibus  
studiis darent. quorum ego neq; damnare rati-  
onem satis audeo: neq; probare penitus possum

Id autem affirmare possum et audeo: eo minus

elabi nobis etatis atq; hoc nos diutius uiuere:

quo plus temporis bonis studiis inancipamus.

Illud uero de corporis cultu: nec postremum at-

tingamus: ut sit decēs: neq; nimium acquisitus:

neq; prorsus neglectus: si cūm rei loco tēporis

tum maxime persone conueniat. Neq; sedere in

litteratoria scola coronatum: aut sordida ueste

conuenit: aut in certamen armorum fluxa toga

manu lentuue prodire. nec uero p̄cipis filiū

eque cum plebeio uili sordidaq; uti tunica aut;

trita clamide se prebere spectandū. Nimia aut;

cultus uenustatisq; cura muliebrem animum de-

signat. et multe uanitatis argumentum est. In-

dulgenda sunt tamen adolescentibus quedam;

neq; omnia eorum peccata seuera sunt enim ad-

uersione puniēda. nisi enim ex parte aliqua iu-

uentutē expluerint: etatis illius uicia conferēt

in senectutem. Hec ego ad te Vbertine scripsi:

ut sum inicio pollicitus: non tam: ut commone-

facerem; quid fieri a te oporteret: q; ut te ipsum:

ostenderem tibi: qui si naturam sequeris ducem.

*Penit.*

*Uirginius*

*G*  
*decororis ornari dat*  
*dormire parq; //*

*G*  
*igni nō omnis cultu*  
*nō parq; //*

*G*  
*ad virginem for monachos*  
*di uirgo benignole nō cop*  
*ta do //*

nichil monitore opus habes. ad summā uirtutē  
 obtainendā. nisi enim a te ipso deficias: preclara  
 de te omnia polliceri indeoles tua uidetur. Lau-  
 des aut si <sup>aliquas fons</sup> quas tibi tribuere sum uisus; ita a me  
 uelim accipias: ut magis illas calcar ad benefaci-  
 endū existimes: q̄ benefactorum premium esse,  
**A**d huius igit summis uiribus te conuenit: ut eum  
 te prestes uirū: qui hiis tā generosis adolescētie  
 tue primordiis digne respondeas: ne aut tu na-  
 ture in ueribus male uisus: aut illa in te tā egre-  
 gia indeoles mentita uideatur. neve ego: si quid  
 mea causa tāgeris; aut falsus de te uates: aut ua-  
 nus predictor extiterim. Si probe itaq; gesferis:  
 habebis quidem ab omnibus presentem laudem.  
**A**me uero et litteris si qua nobis huiusmodi fa-  
 cultas erit posteritati cōmendabere. Si minus:  
 unus ero: qui audeā plane dicere: idq; palam fa-  
 teri: nichil tibi(nisi te ipsum uideri) defuisse.

TEΛΟΩ.





33

мог бы съезжать сюда  
и подороже